

WYMAGANIA TECHNICZNE

Spis treści

I. WĘZŁY CIEPLNE	3
1. Wstęp.....	3
2. Dane wyjściowe.....	4
3. Materiały.....	5
4. Połączenia rur instalacyjnych węzła ciepłowniczego	15
5. Montaż	16
8. Wykonanie robót.....	19
9. Kontrola jakości robót, badania i odbiór	20
10. Przepisy związane	22

I. WĘZŁY CIEPLNE

Kod CPV 45300000-0 Roboty instalacyjne w budynkach

Kod CPV 45332000-3 Roboty budowlane w zakresie instalacji budowlanych: Roboty instalacyjne w zakresie urządzeń sanitarnych

Kod CPV 45331000-6 Roboty budowlane w zakresie instalacji budowlanych: Instalowanie urządzeń grzewczych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych

1. Wstęp

1.1 Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania są wymagania techniczne wykonania i odbioru robót instalacyjnych sanitarnych związanych z montażem kompaktowych węzłów cieplnych w Olecku w następujących obiektach:

Tabela 3. Zakres projektu – węzły cieplne

Nr	Adres obiektu	Obiekt/Nazwa odbiorcy	Stan budynku	Rodzaj węzła	Zapotrzebowanie na moc cieplną [kW]				Razem moc cieplna [kW]
					Q _{cw} max	Q _{cw} śr	Q _{c.o.}	Q _{c.t.}	
Budy									
1	Sokola 1 E	budynek mieszkalny	istniejący	jednofunkcyjny			30,00		30,00
2	Goldapska 31	budynek usługowy / Peronimo Marti	istniejący	dwufunkcyjny	100,00	40,00	100,00		140,00
3	Goldapska 31	budynek usługowy / Krupa	istniejący	jednofunkcyjny			150,00		150,00
4	Goldapska 31	budynek usługowy / ALUMIX	istniejący	jednofunkcyjny			60,00		60,00
5	Wojska Polskiego 7	Urząd skarbowy	istniejący	jednofunkcyjny			120,00		120,00
6	Wojska Polskiego 13	Sanepid	istniejący				75,00		75,00
		Starostwo Powiatowe		jednofunkcyjny					
7	Wojska Polskiego 15	budynek mieszkalny	istniejący	jednofunkcyjny			200,00		200,00
8	Plac Wolności 23	budynek usługowy / AGT	istniejący	dwufunkcyjny			32,20	45	77,20
9	Tunelowa 7	PWiK	istniejący	jednofunkcyjny			120,00		120,00
10	ul. Zielona 3	budynek mieszkalny	istniejący	jednofunkcyjny			20,00		20,00
11	ul. Wiejska 2B	budynek mieszkalny / usługowy	istniejący	jednofunkcyjny	40,00	9,00	80,00		89,00
Razem - budynki istniejące:					140,00	49,00	987,20	45,00	1 081,20
Budynki nowobudowane									
11	Goldapska, dz. nr 3270	budynek mieszkalny	nowobudowany	dwufunkcyjny	120,00	48,00	350,00		398,00
12	Wiejska, dz. nr 7/91	budynek mieszkalny	nowobudowany	dwufunkcyjny	120,00	48,00	210,00		258,00
13	Parkowa A	budynek mieszkalny	nowobudowany	dwufunkcyjny	50,00	12,00	45,00		57,00
14	Parkowa, dz. nr 8	budynek mieszkalny	nowobudowany	dwufunkcyjny	130,00	52,00	157,50		209,50
Razem - budynki nowobudowane:					420,00	160,00			922,50
RAZEM budynki istniejące i nowobudowane:					560,00	209,00			2 003,70

1.2 Zakres stosowania.

Opracowanie stanowi zbiór wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących procesu realizacji i kontroli i jakości robót. Wymagania Techniczne są stosowane jako dokument przetargowy i kontraktowy przy zleceniu robót wymienionych w punkcie 1.1.

* WT uwzględniają wymagania Zamawiającego i możliwość Wykonawcy w krajowych warunkach wykonawstwa robót.

* WT opracowane są w oparciu o obowiązujące normy, normatywy i wytyczne.

1.3 Zakres robót objętych opracowaniem.

Roboty, których dotyczy specyfikacja, obejmują wszystkie czynności umożliwiające i mające na celu montaż kompaktowych węzłów cieplnych w obiektach wymienionych w pkt. 1.1. Niniejsza specyfikacja techniczna jest integralną częścią projektów technicznych.

Niniejsze wytyczne związane są z wykonaniem niżej wymienionych robót:

- demontaż zbędnych urządzeń, rurociągów i armatury,
- montaż kompaktowego węzła cieplnego,
- montaż urządzeń poza kompaktem,
- montaż rurociągów, armatury,
- badania instalacji,

- zabezpieczenie antykorozyjne,
- wykonanie izolacji termicznej,
- próby i regulacja działania,
- roboty budowlane i elektryczne w pomieszczeniach węzłów.

1.4 Określenia podstawowe

Określenia podane w niniejszych WT są zgodne z obowiązującymi Polskimi Normami i należy rozumieć je w każdym przypadku następująco:

aprobata techniczna - pozytywna ocena techniczna wyrobu, stwierdzająca jego przydatność do stosowania w budownictwie, wydana przez upoważnioną do tego jednostkę,

certyfikacja zgodności - działanie trzeciej strony (jednostki niezależnej od dostawcy i odbiorcy) wykazujące, że zapewniono odpowiedni stopień zaufania, iż należycie zidentyfikowany wyrób, proces lub usługa są zgodne z określoną normą lub z właściwymi przepisami prawnymi,

część wewnętrzna instalacji - instalacja ogrzewania znajdująca się w ogrzewanym budynku. Część wewnętrzna instalacji zaczyna się za zaworami odcinającymi tą część od części zewnętrznej instalacji lub źródła ciepła,

część zewnętrzna instalacji - część instalacji ogrzewania znajdująca się poza ogrzewanym budynkiem, występująca w przypadku, gdy źródło ciepła znajduje się poza tym budynkiem i nie ma przetwarzania parametrów czynnika grzejnego pomiędzy tym źródłem i częścią wewnętrzną instalacji,

deklaracja zgodności - oświadczenie dostawcy, stwierdzające na jego wyłączną odpowiedzialność, że wyrób, proces lub usługa są zgodne z normą lub aprobatą techniczną;

dokumentacja powykonawcza - dokumentacja techniczna wraz z naniesionymi zmianami i uzupełnieniami w trakcie realizacji robót (budowy),

Dziennik Budowy - opatrzony pieczęcią Zamawiającego zeszyt z ponumerowanymi stronami służący do notowania wydarzeń zaistniałych w czasie wykonywania zadania budowlanego, rejestrowania dokonywanych odbiorów Robót, przekazywania poleceń i innej korespondencji technicznej pomiędzy Inżynierem, Wykonawcą i Projektantem,

Kierownik Budowy - osoba wyznaczona przez Wykonawcę, upoważniona do kierowania robotami i do występowania w jego imieniu w sprawach realizacji kontraktu,

Księga Obmiarów - akceptowany przez Inspektora Nadzoru zeszyt z ponumerowanymi stronami służący do wpisywania przez Wykonawcę obmiaru wykonywanych Robót w formie wyliczeń, szkiców i ewentualnych dodatkowych załączników. Wpisy w Księdze Obmiarów podlegają potwierdzeniu przez Inspektora Nadzoru,

Materiały - wszelkie tworzywa niezbędne do wykonania robót, zgodne z dokumentacją projektową, specyfikacjami technicznymi, zaakceptowane przez Inżyniera,

nawiew bezpośredni - doprowadzenie powietrza do pomieszczenia bezpośrednio z zewnątrz budynku przez otwór wykonany w zewnętrznej ścianie lub przez nieuszczelności stolarki okiennej,

nawiew pośredni - doprowadzanie powietrza do pomieszczenia z pomieszczeń sąsiednich przez drzwi wewnętrzne lub specjalnie dla tego celu wykonane otwory w przegrodach wewnętrznych,

odpowietrzanie miejscowe - zespół urządzeń odpowietrzających bezpośrednio poszczególne elementy instalacji ogrzewań wodnych,

polecenie Inspektora Nadzoru - wszelkie polecenia przekazywane Wykonawcy przez Inspektora Nadzoru w formie pisemnej, dotyczące sposobu realizacji Robót lub innych spraw związanych z prowadzeniem Budowy,

projektant - uprawniona osoba prawna lub fizyczna będąca autorem Dokumentacji Projektowej,

przewód nawiewny - przewód doprowadzający powietrze do pomieszczenia,

rura osłonowa - przewód rurowy z materiału niepalnego, chroniący przed oddziaływaniem czynników zewnętrznych, wewnątrz którego umieszczony jest przewód instalacyjny,

rysunki - część Dokumentacji Projektowej, która wskazuje lokalizację, charakterystykę i wymiary obiektu będącego przedmiotem Robót,

samoczynny zawór odpowietrzający - zawór samoczynnie usuwający lub doprowadzający powietrze do instalacji ogrzewania wodnego,

urządzenia kontrolno-pomiarowe - urządzenia wskazujące lub rejestrujące poszczególne parametry w ustalonych miejscach instalacji ogrzewania,

węzeł cieplny - zespół urządzeń służących do: przekazywania energii cieplnej, przetwarzania temperatury i ciśnienia czynnika grzejącego, pomiaru i regulacji tych parametrów oraz strumienia czynnika grzejącego, ewentualnej rejestracji wymienionych wielkości oraz zabezpieczenia instalacji przed niedopuszczalnym wzrostem ciśnienia i temperatury,

zasobnik ciepłej wody - zbiornik przeznaczony do magazynowania ciepłej wody użytkowej podgrzanej w wymienniku ciepła

woda instalacyjna - woda wypełniająca instalację centralnego ogrzewania,

woda sieciowa - woda wypełniająca sieć ciepłowniczą dostarczającą dla wody instalacyjnej ciepło poprzez przetwarzanie parametrów w węźle ciepłowniczym,

ciśnienie dopuszczalne - najwyższa wartość nadciśnienia statycznego czynnika grzejącego, która nie może być przekroczona w żadnym punkcie instalacji,

urządzenia zabezpieczające - urządzenia, które zabezpieczają instalację centralnego ogrzewania wodnego lub parowego przed przekroczeniem dopuszczalnych ciśnień i temperatur lub tylko ciśnień,

naczynie wzbiornicze - zbiornik ciśnieniowy z elastyczną przeponą oddzielającą przestrzeń wodną od przestrzeni gazowej, przejmujący zmiany objętości wody wywołane zmianami jej temperatury w ustalonych miejscach instalacji centralnego ogrzewania.

2. Dane wyjściowe.

Węzły należy wykonać w obiektach, zgodnie z załącznikiem nr 1, w którym wyszczególniono rodzaj węzła oraz podano zapotrzebowanie na moc cieplną.

Parametry pracy projektowanych węzłów cieplnych:

woda sieciowa w okresie zimowym	115/65 °C
woda sieciowa w okresie letnim	60/45 °C
wewnętrzna instalacja c.o.	80/60 °C
wewnętrzna instalacja cwu.	55/5 °C
maksymalne ciśnienie sieci wysokoparametrowej	16,0 bar
ciśnienie dopuszczalne w instalacji c.o.	4,0 bar
ciśnienie dopuszczalne w instalacji cwu	6,0 bar

Węzły c.o. - pracować będą w oparciu o wymienniki płytowe lub płaszczowo-rurowe (tylko węzeł przy ul. Plac Wolności 6), o wymuszonym obiegu wody instalacyjnej z pompą obiegową zainstalowaną na przewodzie zasilającym lub powrotnym.

Zabezpieczenie instalacji c.o. - układ zamknięty - naczynie wzbiornicze przeponowe i zawór bezpieczeństwa na wyjściu z wymiennika c.o. (przed pierwszym zaworem odcinającym instalację). Uzupełnienie zładu c.o. - wodą sieciową z przewodu powrotnego sieci cieplnej.

Węzły c.w.u. - z jednostopniowym podgrzewem c.w.u., pracujące w oparciu o wymienniki płytowe lub istniejące wymienniki (podgrzewacze pojemnościowe) w pomieszczeniach istniejących kotłowni z zasobnikiem ciepła lub bez, z cyrkulacją pompową, zabezpieczenie instalacji c.w.u. zaworem bezpieczeństwa.

Węzły ciepłownicze zlokalizowane będą w pomieszczeniach istniejących węzłów (w przypadku wymiany) lub kotłowni oraz w pomieszczeniach poszczególnych obiektów wskazanych przez użytkowników (w przypadku nowych węzłów).

3. Materiały

Zaoferowane urządzenia i materiały muszą być fabrycznie nowymi, nie pochodzącym z leasingu ani nie używane w jakikolwiek inny sposób oraz muszą pochodzić z oficjalnego kanału dystrybucyjnego producenta węzłów. Weryfikacja tego wymogu zostanie przeprowadzona na etapie dostawy węzłów. Węzły powinny posiadać oznakowanie zgodności CE i spełniać wymogi ustawy z dnia 15.12.2006r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności oraz o zmianie niektórych innych ustaw Dz.U. dnia 29.12.2006 r., Dz.U. 06.249.1834.

Węzeł kompaktowy - wg opisu technicznego dokumentacji projektowej i „Zestawienia urządzeń i armatury w węźle”.

W zakres wykonania węzła wchodzi także następujące roboty:

- **doprowadzenie energii elektrycznej do rozdzielnic węzła kompaktowego**
- **montaż podlicznika energii elektrycznej na potrzeby węzła**
- **zabezpieczenie węzła wyłącznikiem różnicowo-prądowym**
- **wykonanie instalacji oświetlenia i gniazd wtykowych w pomieszczeniach, w których brak jest takiej instalacji**
- **adaptacje budowlane pomieszczeń wg odrębnego zestawienia dla poszczególnych węzłów**

Wymagana jest dostawa węzła kompaktowego spełniającego warunki:

- dostarczony jako kompletne urządzenie na ramie lub w modułach do zmontowania na miejscu,
- dostarczany w całości jako wyrób gotowy do podłączenia,
- zaopatrzonego w Dokumentację Techniczną - Ruchową,
- zawierającego oświadczenie producenta o wytworzeniu węzła zgodnie z obowiązującymi normami.

Wymaga się, aby węzły były wykonane na konstrukcji umożliwiającej podział węzła na moduły (np. możliwość odkręcenia modułu zasilania wysokich parametrów). Rozmiary węzła kompaktowego lub jego modułów powinny być takie, aby możliwe było jego przetransportowanie przez istniejące otwory drzwiowe.

Konstrukcja węzła musi umożliwiać swobodny dostęp do zainstalowanych urządzeń, celem ich obsługi, wymiany lub naprawy.

Konstrukcja (podstawa) węzła ma być wykonana z zamkniętych profili stalowych ocynkowanych lub malowanych proszkowo.

Konstrukcja węzła powinna być tak zaprojektowana, aby zainstalowane wymienniki nie były obciążone na króćcach – konieczne jest zastosowanie podstawy wsporczej pod wymiennikiem.

W celu umożliwienia prawidłowego wypoziomowania konstrukcji nośnej węzła należy zastosować regulowane (poprzez gwint) nóżki wykonane ze stali nierdzewnej.

Rozdzielnica elektryczna powinna posiadać obudowę z klasą min. IP54 i być wyposażona w zabezpieczenia: zwarciowe, różnicowo-prądowe ($\Delta I_N = 30 \text{ mA}$), łączniki pracy pomp, z możliwością wyboru systemu sterowania (auto, ręcznie), sygnalizację stanu pracy pomp, wyłącznik rozdzielnic.

Osobne prowadzenie przewodów sygnałowych (kable ekranowane) i zasilających.

Automatyka węzła (regulator pogodowy, czujniki temp.,) wraz z elementami wykonawczymi (zawory regulacyjne, napędy) jednego producenta.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 28 marca 2013r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych (Dz. U. 2013.492) ze względu na ograniczenie eksploatacji ciepłociągów do temperatury max 40°C węzeł o konstrukcji stojącej musi posiadać kompletną izolację tzn. wyposażony w łupiny izolacyjne z pianki PUR odpornej na temp. minimum 125°C i współczynnika $\lambda \leq 0,029 \text{ W/mK}$. Izolacja musi być wielokrotnego użytku zabezpieczona pierścieniami blokującymi lub klamrami stalowymi w taki sposób, aby jej wielokrotny montaż i demontaż nie spowodował uszkodzeń pianki i klamr zamykających. Całość węzła należy zaizolować gotowymi kształtkami przystosowanymi do poszczególnych urządzeń węzła, takich jak, rurociągi, zawory kulowe, filtry siatkowe, zawory regulacyjne, kolana rur. Wymienniki i pompy wg oryginalnej izolacji producenta tych urządzeń.

Producent węzłów musi posiadać stosowne uprawnienia do oznaczania swoich wyrobów znakiem zgodności CE, który dopuszcza urządzenie do obrotu na terenie UE. Wykonawca wystawiający deklarację zgodności CE potwierdza, że w jego firmie proces przygotowania produkcji kompaktowego węzła jak i jego produkcja odbywa się ściśle wg ustawy z dnia 15.12.2006 r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności oraz o zmianie niektórych innych ustaw Dz. U. dnia 29.12.2006 r., DZ.U. 06.249.1834 z późniejszymi zmianami. Producent węzłów spełnia wymagania określone w normie zharmonizowanej z Dyrektywą PED tj. PN-EN 13480 dotyczące przemysłowych instalacji rurociągowych i zamocowań, łącznie z systemami bezpieczeństwa, wykonanych z materiałów metalowych, mając na względzie zapewnienie bezpiecznej eksploatacji. Zamawiający wymaga, aby kompaktowe węzły ciepłe posiadały znak CE, ponieważ Wykonawca bierze wtedy odpowiedzialność za produkt zgodnie z ustawą. (Wymagane załączenie aktualnego certyfikatu CE nadanego przez jednostkę Notyfikacyjną).

Ze względu na obecne doświadczenia Zamawiającego oraz zróżnicowane wielkości pomieszczeń i dróg transportu węzła wymagana jest wizja lokalna we wszystkich pomieszczeniach węzłów, jako warunek konieczny przystąpienia do przetargu.

3.1 Urządzenia.

Węzeł kompaktowy - wg odpowiedniego schematu i zestawienia urządzeń i armatury w węźle. Węzeł cieplny powinien być dostarczony jako kompletne urządzenie na ramie lub w modułach do zmontowania na miejscu. W przypadku trudności z wniesieniem węzła kompaktowego w całości (zbyt małe otwory drzwiowe, trudności komunikacyjne w budynkach) dopuszcza się dostawę węzłów kompaktowych w częściach i ich montaż bezpośrednio w pomieszczeniach, zachowując wymagania dotyczące rurociągów, urządzeń oraz izolacji jak dla węzłów kompaktowych.

3.2 Wymienniki

Wymienniki c.o. płytowe o następujących parametrach:

- ciśnienie nominalne PN 1,6MPa
- spadek ciśnienia po stronie wody sieciowej i po stronie wody instalacyjnej wymiennika $\Delta p \leq 20 \text{ kPa}$
- nie dopuszcza się stosowania wymienników z króćcami do spawania (króciec bezpośrednio wchodzący do wymiennika)
- wymienniki wykonane ze stali nierdzewnej, kołnierze stal nierdzewna lub stal węglowa.
- Wymienniki ciepła powinny być rozmieszczone i zabudowane tak, by zapewnić łatwy dostęp do wszystkich urządzeń węzła przy: montażu, demontażu, regulacji, obsłudze i okresowych pracach konserwacyjnych.
- Wymienniki powinny zostać posadowione na fundamentach lub konstrukcjach wsporczych zgodnie z zaleceniem producenta. Konstrukcja ta powinna zapewniać przeniesienie ciężaru

wymiennika napełnionego czynnikami roboczymi oraz powinna tłumić ewentualne drgania mogące przenosić się na podłóżę.

- Ze względu na eksploatację minimalna średnica króćca wychodząca z wymiennika Dn 25
- dla węzłów wiszących należy zastosować wymienniki ciepła o jednakowym rozstawie króćców montażowych, różniące się jedynie ilością płyt w przypadku różnic mocy cieplnej
- w przypadku awarii wymiennika producent musi zagwarantować podjęcie reakcji serwisowej w terminie do 72 godzin od daty otrzymania pisemnego zawiadomienia,

3.3 Pompy obiegowe.

W węzłach cieplnych jako pompy obiegowe i cyrkulacyjne należy stosować pompy bezdławnicowe - pompy obiegowe powinny mieć płynną regulację prędkości obrotowej w oparciu o przetwornicę częstotliwości, a także możliwość sterowania automatycznego poprzez regulator pogody węzła oraz sterowania ręcznego w przypadkach awaryjnych,

- pompy cyrkulacyjne i ładujące c.w.u. – pompy z płynną regulacją obrotów zgodnie z Dyrektywą EuP 2005/32/WE i późniejszymi zmianami
- w miarę możliwości należy stosować pompy jednofazowe
- korpus pompy cyrkulacyjnej i ładującej powinien być wykonany ze stali nierdzewnej lub innego materiału odpornego na korozję (np. brąz)
- pompy cyrkulacyjne i ładujące c.w.u. powinny posiadać wszystkie wymagane prawem dopuszczenia do stosowania w układy wody użytkowej
- zastosowane w węzłach pompy powinny być jednego producenta

3.4 Urządzenia zabezpieczające.

Zabezpieczenie instalacji odbiorczych centralnego ogrzewania, wentylacji i c.w.u. przed nadmiernym wzrostem ciśnienia lub temperatury musi być zgodne z obowiązującymi przepisami.

3.4.1 Zabezpieczenie instalacji centralnego ogrzewania i wentylacji

Zabezpieczenie instalacji wykonać zgodnie z normą PN-B-02414.

Kompensacja zmian objętości wody w zładzie c.o. i c.t. za pomocą przeponowych naczyń wbiornych. Naczynia te powinny być zlokalizowane w pomieszczeniu węzła cieplnego. Na rurze wzbiorniczej należy zamontować manometr z zaznaczonym ciśnieniem statycznym i ciśnieniem dopuszczalnym dla instalacji oraz zawór obsługowy - złącze samoodcinające. Złącze takie wyposażone w zawór spustowy może pełnić rolę armatury spustowej. Dla węzłów naściennych naczynie wzbiornicze przeponowe należy instalować poza konstrukcją (obudową) węzła cieplnego.

Ciśnieniowe naczynie przeponowe do zamkniętych instalacji grzewczych.

- Konstrukcja zgodnie z EN 13831, dopuszczenie zgodnie z dyrektywą UE o urządzeniach ciśnieniowych 2014/68/UE, oznaczenie CE.
- dopuszczalne ciśnienie pracy: 6 bar
- dopuszczalna temp. pracy naczynia: 120 °C
- dopuszczalna temp. pracy membrany: 70 °C
- ciśnienie wstępne: min. 1,5 bar

Zawór bezpieczeństwa obliczony zgodnie z przedmiotową normą i dobrany zgodnie z przepisami UDT. Zaleca się stosowanie zaworów membranowych. Zawór bezpieczeństwa powinien być wyposażony w rurę odpływową sprowadzoną do wspólnego korytka odpływowego wody z odpowietrzeń i spustów lub nad posadzkę.

Zabezpieczenie przed przekroczeniem dopuszczalnej temperatury realizować przy zastosowaniu termostatów – czujników temperatury bezpieczeństwa. Termostat powinien realizować następujące funkcje:

- rozłączyć styki przewidziane do zasilania siłownika c.o. po przekroczeniu ustawionej na nim temperatury w celu zamknięcia zaworu regulacyjnego c.o.; ponowne uruchomienie zespołu zawór regulacyjny + siłownik powinno nastąpić samoczynnie po spadku temperatury poniżej nastawionej na termostacie wartości,
- zakres temperatury zadanej dla termostatu od 55°C do 100°C
- maksymalna dopuszczalna temperatura pracy czujnika nie niższa niż 120°C.
- maksymalna temperatura otoczenia 55°C.

3.4.2 Zabezpieczenie instalacji ciepłej wody użytkowej

Zabezpieczenie instalacji odbiorczych ciepłej wody użytkowej należy wykonać zgodnie z normą PN-76/B-02440. Zawór bezpieczeństwa instalować na przewodzie wody zimnej przed wymiennikiem ciepła. Zabezpieczenie przed przekroczeniem dopuszczalnej temperatury ciepłej wody realizować przy zastosowaniu termostatów typu ogranicznik temperatury bezpieczeństwa. Termostat powinien realizować następujące funkcje:

- rozłączyć styki przewidziane do zasilania siłownika c.w.u. po przekroczeniu ustawionej na nim temperatury w celu zamknięcia zaworu regulacyjnego c.w.u.; ponowne uruchomienie zespołu zawór regulacyjny + siłownik powinno nastąpić samoczynnie po spadku temperatury c.w.u. poniżej nastawionej na termostacie wartości,
- zakres temperatury zadanej dla termostatu od 40°C do 90°C
- dla układów cwu stosować kieszeń ze stali nierdzewnej
- maksymalna temperatura otoczenia 55 st C.
- maksymalna dopuszczalna temperatura pracy czujnika nie niższa niż 90°C.

3.5. Zasobnik ciepła

Zbiornik o konstrukcji pionowej wykonany w całości ze stali nierdzewnej pasywowanej przeznaczony do stosowania w środowisku wody pitnej o pojemności 500l. Dopuszczalne gatunki stali nierdzewnej pasywowanej minimum wg EN1.4301 (wg AISI 304), wg EN 1.4521 (wg AISI 444) lub EN 1.4401 (wg AISI 316) lub o lepszych parametrach technicznych.

Zasobnik musi posiadać:

- atest PZH dla wyrobu oraz aktualną aprobatę techniczną dla dostarczonej izolacji,
- króćce przyłączeniowe górne/boczne oraz króciec odpowietrzający i spustowy
- króćce umożliwiające pomiar temperatury i ciśnienia,
- dwa króćce umożliwiające montaż czujników temperatury,
- izolację termiczną z pianki poliuretanowej w osłonie zabezpieczającej izolację właściwą o grubości minimum 40mm; izolacja musi być wykonana w sposób umożliwiający jej montaż na obiekcie i ewentualny demontaż oraz kontrolny dostęp do otworu rewizyjnego,
- nogi wsporcze na takiej wysokości, aby izolacja termiczna nie stykała się z posadzką oraz aby umożliwić montaż elementów odwadniających
- otwór rewizyjny,
- tabliczka znamionowa zawierająca następujące informacje: znak wytwórcy, typ i wielkość zasobnika, numer seryjny zasobnika, data produkcji, maksymalna temperatura pracy, maksymalne ciśnienie pracy.

Temperatura pracy – minimum 85°C

Ciśnienie pracy – minimum 0,6MPa

3.5 Armatura.

3.5.1 Zawory odcinające

Po stronie sieciowej węzła cieplnego stosować armaturę spełniającą następujące wymagania:

- ciśnienie -1,6 MPa
- temperatura zasilanie - 130°C

Oba powyższe warunki muszą być spełnione równocześnie.

Po stronie instalacyjnej c.o., c.w.u. stosować armaturę spełniającą następujące wymagania:

- ciśnienie -1,0 MPa
- temperatura zasilanie - 90°C

Oba powyższe warunki muszą być spełnione równocześnie.

Do średnic Dn 65 (włącznie) – kurki kulowe z przyłączami gwintowanymi

Dla średnic powyżej Dn 65 – armatura kołnierzowa, międzykołnierzowa lub do spawania

3.5.2 Armatura zwrotna

Należy stosować armaturę spełniającą następujące wymagania:

- ciśnienie -1,0 MPa
- temperatura zasilanie - 90°C

Oba powyższe warunki muszą być spełnione równocześnie. Do średnic Dn 65 – przyłączami obustronnie gwintowanymi rurowymi. Dla średnic powyżej Dn 65 – armatura kołnierzowa lub międzykołnierzowa.

3.5.3 Armatura odpowietrzająca i odwadniająca

Armatura odpowietrzająca i odwadniająca w zależności od jej usytuowania w schemacie technologicznym węzła musi spełniać wymagania jak zawory odcinające.

Musi być zlokalizowana odpowiednio:

- w przypadku odpowietrzenia w najwyższych punktach
- w przypadku odwodnienia najniższych punktach.

Ilość i usytuowanie armatury powinno zapewnić skuteczne odpowietrzenie / odwodnienie rurociągów i urządzeń.

3.5.4. Urządzenia filtrujące

Należy montować filtry siatkowe skośne o gęstości 160÷300 oczek/cm² lub odmulniki.

Urządzenia montowane po stronie wody sieciowej winny być dostosowane do ciśnienia nominalnego 1,6MPa i temperatury 130oC. Urządzenia montowane po stronie instalacji odbiorczych winny być dostosowane do obliczeniowych parametrów instalacji. Urządzenia filtrujące należy umiejscowić w taki sposób, aby ich czyszczenie nie powodowało zalania urządzeń elektrycznych oraz układu pomiarowo-rozliczeniowego. Należy zapewnić możliwość łatwej wymiany filtrów bez konieczności cięcia rurociągów bądź spawania.

3.6 Elementy pomiarowe

3.6.1. Termometry proste lub kątowe,

Do pomiaru temperatur w węzłach zaleca się stosować szklane termometry przemysłowe w oprawie metalowej wg PN-80/M-53750 z działką elementarną nie większą niż 1°C. Zakresy termometrów muszą być dostosowane do parametrów roboczych mierzonych czynników:

- wysokie parametry: 0 - 150°C,
- niskie parametry c.o., c.t.: 0 - 100°C

- niskie parametry c.w.u.: 0 - 100°C - króciec ze stali nierdzewnej

Dopuszcza się zastosowanie termometrów tarczowych bimetalicznych wg PN-EN 13190:2004 po stronie niskich parametrów o średnicy tarczy 80mm. Termometry należy lokalizować w miejscach wskazanych na schematach węzłów cieplnych.

3.6.2. Manometry wskazówkowe,

Do pomiaru ciśnień w węzłach należy stosować manometry zwykłe wskazówkowe z elementami sprężystymi o zakresie pomiaru dostosowanym do ciśnień roboczych, z tarczą o średnicy nie mniejszej niż 80 mm. Manometry należy lokalizować w miejscach wskazanych na schematach technologicznych.

Manometry powinny być wyposażone w armaturę, tj. kurki manometryczne dostosowane do zakresu pomiarowego. Typowy zakres pomiarowy manometrów to:

- wysokie parametry: 0 - 1,6 MPa kl. 1,0
- niskie parametry c.o, c.t.: 0 - 0,6 MPa lub 0 - 1,0 MPa kl.1,0

Dopuszcza się grupowanie pomiarów ciśnienia w celu ograniczenia ilości zastosowanych punktów pomiarowych. W takim przypadku należy zapewnić łatwy dostęp do poszczególnych punktów pomiarowych oraz uniemożliwić krążenie czynnika pomiędzy punktami pomiarowymi.

3.6.3 Przetworniki ciśnienia,

Do pomiaru ciśnienia statycznego instalacji c.o. (niskie parametry c.o) na potrzeby telemetrii należy stosować przetworniki ciśnienia:

- zakres pomiarowy: 0 - 0,6 MPa
- sygnał wyjściowy 4-20 mA (dwuprzewodowy)
- zasilanie 24VDC;

Przetworniki ciśnienia należy montować w miejscach wskazanych na schematach węzłów cieplnych.

3.6.4. Wodomierze:

- **Wodomierz uzupełniania zładu c.o.** - powinny spełniać następujące wymagania:

Wodomierze jednostrumieniowe do wody ciepłej JS z nadajnikiem impulsów.

- Maksymalna temperatura robocza – 90°C.
- Maksymalne ciśnienie robocze 1,6 MPa.
- Korpusy wszystkich wodomierzy nie mogą być wykonane z tworzywa sztucznego.
- Sprzęgła magnetyczne powinny być odpowiednio zabezpieczone przed oddziaływaniem pola magnetycznego.
- Zespół liczydła powinien posiadać możliwość obrotu.
- Liczydła powinny być hermetyczne, odporne na zaparowania.
- Wodomierze powinny być do zabudowy poziomej i pionowej.
- Klasa metrologiczna B-H, A-V.
- Wodomierze wyposażone w nadajnik impulsów. Parametry robocze impulsatora: 10,0 l/Impuls.
- Wodomierze powinny posiadać zatwierdzenie typu Głównego Urzędu Miar.
- Wodomierze powinny być wyposażone w kompletne łączniki, tj. śrubunki i uszczelki.

- **Wodomierz wody zimnej**

Wodomierze jednostrumieniowe do wody zimnej JS z nadajnikiem impulsów.

- Maksymalna temperatura robocza – 50°C.
- Maksymalne ciśnienie robocze 1,6 MPa.
- Korpusy wszystkich wodomierzy nie mogą być wykonane z tworzywa sztucznego.

- Sprzęgła magnetyczne powinny być odpowiednio zabezpieczone przed oddziaływaniem pola magnetycznego.
- Zespół liczydła powinien posiadać możliwość obrotu.
- Liczydła powinny być hermetyczne, odporne na zaparowania.
- Wodomierze powinny być do zabudowy poziomej i pionowej.
- Klasa metrologiczna B-H, A-V.
- Wodomierze wyposażone w nadajnik impulsów. Parametry robocze impulsatora: 10,0 l/Impuls.
- Wodomierze powinny posiadać zatwierdzenie typu Głównego Urzędu Miar.
- Wodomierze powinny być wyposażone w kompletne łączniki, tj. śrubunki i uszczelki.

3.6.5 Ciepłomierze ultradźwiękowe.

Licznik globalny energii cieplnej – montaż wg schematu, ciepłomierz ultradźwiękowy na rurociągu powrotnym wysokich parametrów od strony sieci ciepłowniczej.

Licznik energii cieplnej c.w.u. - ciepłomierz ultradźwiękowy na przewodzie powrotnym wysokich parametrów z wymiennika/ów ciepłej wody użytkowej.

Wymagania i parametry dotyczące ciepłomierzy

- Ultradźwiękowy przetwornik przepływu
- Menu wyświetlacza przelicznika w języku polskim
- Zasilanie bateryjne. Bateria – 10-letnia (o podwyższonej żywotności)
- Zakres temperatury wody od 5 °C do 130 °C
- Pamięć przelicznika nie krótsza niż 12 miesięcy
- Możliwość uzyskania na wyświetlaczu wskazania wartości szczytowej
  - mocy cieplnej [kW, MW] – co najmniej za okres każdego miesiąca z 12 ostatnich miesięcy z datą wystąpienia
  - przepływ wody [m³ /h] – co najmniej za okres każdego miesiąca z 12 ostatnich miesięcy z datą wystąpienia

Standardowa opcja przelicznika wskazującego (dane widoczne na ekranie wyświetlacza):

- całkowite zużycie ciepła (GJ)
- całkowity przepływ (m³)
- temperatura zasilania / powrotu (°C)
- chwilowa moc cieplna (kW, MW)
- chwilowy przepływ (m³ /h)
- różnica temperatur (°C)
- czas pracy
- sygnalizacja błędów w przypadku awarii licznika oraz ingerencji użytkownika (wymagane jest przechowywanie w pamięci przelicznika kodu błędów, daty i godziny ich powstania oraz czasu trwania lub daty i godziny zdarzeń)
- Przelicznik musi posiadać możliwość uśredniania mocy maksymalnej i przepływu maksymalnego w okresie 1-1440 minut (w okresie doby)
- Kable sygnałowe i kable czujników temperatury muszą być prowadzone przez system uniemożliwiający wyciągnięcie kabli z obudowy
- Licznik musi posiadać moduł komunikacyjny M-BUS (pracujący w standardzie normy PN-EN 1434) i dwa wejścia impulsowe umożliwiające podłączenie dwóch dodatkowych impulsowych wodomierzy mechanicznych. Wartość impulsu powinna być ustawiona na 10 l
- Udostępniony protokół komunikacyjny M-BUS (pełny opis ramki)
- Ciepłomierz musi mieć aktualną cechę legalizacyjną lub oznaczenie zgodne z Dyrektywą 2004/22/WE (MID) w sprawie przyrządów pomiarowych i przepisami ustawy z dnia

30.08.2002r. o systemie oceny zgodności w szczególności znakiem „CE” oraz zatwierdzenie typu

- Wszystkie elementy składowe muszą mieć możliwość naprawy i legalizacji ponownej w Polsce
- Zainstalowanie lub zmiana modułów komunikacyjnych musi odbywać się bez konieczności naruszania cech legalizacyjnych
- Konstrukcja licznika musi uniemożliwiać świadomą lub przypadkową zmianę wskazań licznika przez osoby niepowołane. Każdy z elementów składowych ciepłomierza musi mieć możliwość zaplombowania
- Ciepłomierz musi mieć co najmniej drugą klasę dokładności
- Ciepłomierz musi być wyposażony w złącze optyczne służące do możliwości odczytu parametrów historycznych

3.7 Rurociągi

Po stronie wody sieciowej stosować rury stalowe czarne bez szwu wg PN-80/H-74219 łączone przez spawanie, po stronie wody instalacyjnej centralnego ogrzewania stosować rury stalowe ze szwem wg PN-79/H-74244, łączone przez spawanie. Po stronie wody zimnej - rurociągi z rur stalowych wg PN-74/H-7 4200 ocynkowanych o połączeniach gwintowych.

Materiały użyte w instalacjach wewnętrznych nie mogą negatywnie oddziaływać na materiały zastosowane po stronie instalacyjnej węzła. Zalecane prędkości przepływu wody dla doboru średnic rurociągów węzła ciepłego wynoszą:

- po stronie sieciowej 0,7 - 1,0m/s
- po stronie instalacyjnej 0,7 - 1,5m/s

Zaleca się minimalną średnicę rurociągów w węźle nie mniejszą niż DN25.

Przy przejściach przez przegrody konstrukcyjne (ściany, stropy) przewody należy prowadzić w tulejach ochronnych. Przewody należy mocować do ścian i stropów za pomocą haków lub uchwytów. Zabezpieczenie antykorozyjne należy wykonać dla rur stalowych czarnych zgodnie z instrukcją KOR-3A, czyścić rury ręcznie szczotkami stalowymi z odrdzewieniem, malować dwukrotnie farbą kreodurową.

Dostarczone na budowę rury powinny być proste, czyste od zewnątrz i od wewnątrz, bez widocznych wżerów i ubytków spowodowanych korozją lub uszkodzeniami. Rury poddawane tzw. odbiorowi oraz rury ze stali stopowych powinny mieć trwałe oznaczenia. Rury te należy na budowie składować na oddzielnych regałach pod wiatą, a w przypadku magazynowania przez krótki czas w oddzielnych stosach. Pozostałe urządzenia i materiały węzła wg opisu technicznego dokumentacji projektowej i „Zestawienia urządzeń i armatury poza węzłem”.

3.8 Elementy regulacyjne

- regulator pogodowy,
- zawory regulacyjne c.o.
- regulatory różnicy ciśnień i przepływu lub ciśnień z ograniczeniem przepływu.

3.9 Wymagania dotyczące automatyki

3.9.1 Elektroniczny regulator pogodowy.

Regulatory dwufunkcyjne c.o. i c.w.

Z uwagi na istniejący system sterowania i telemetrii w węzłach istniejących Zamawiający wymaga zastosowania w budowanych węzłach zastosowania regulatorów ECL Danfoss z odpowiednimi do schematów kluczami oprogramowania

- regulator przystosowany do sterowania dwoma/trzema niezależnymi obiegami regulacyjnymi za pomocą zaworów z siłownikami. Obieg ciepłej wody – regulacja stałowartościowa, obieg centralnego ogrzewania – regulacja nadążna, pogodowa wg zadanej krzywej grzewczej z możliwością oddziaływania temperatury w pomieszczeniu,
- funkcja ochrony przed zamarzaniem,
- możliwość sterowania pompami c.o. (c.t.), i c.w.
- funkcja ograniczenia temperatury powrotu w obiegu pierwotnym,
- możliwość zaprogramowania priorytetu c.w.u.,
- funkcja okresowego przegrzania wody dla celów dezynfekcji termicznej instalacji c.w.u.,
- możliwość programowania regulatora z panelu sterowania,
- wyjścia triakowe lub przekaźnikowe do sterowania siłowników zaworów regulacyjnych,
- napięcie zasilania 230 V/50 Hz,
- wbudowany elektroniczny zegar czasu rzeczywistego z możliwością wprowadzenia programów czasowych dla obiegów regulacyjnych,
- regulator wyposażony w interfejs komunikacyjny Modbus RTU RS232 lub RS485 (dwuprzewodowy) wraz z udostępnionym użytkownikowi protokołem komunikacyjnym.
- posiadający możliwość podłączenia dwóch dodatkowych czujników temperatury wraz z funkcjonalnością wyłączenia wpływu tych pomiarów do procesu regulacji.

3.9.2 Czujniki

Czujniki temperatury do c.o. i ograniczenia powrotu w obiegu pierwotnym odpowiednie dla regulatora:

- czujnik z głowicą przyłączeniową,
- zanurzeniowy w osłonie ze stali nierdzewnej PN16,
- długość minimalna L=80mm, 100mm

Czujnik temperatury do c.w. odpowiedni dla regulatora

- czujnik z głowicą przyłączeniową,
- zanurzeniowy, ze stali nierdzewnej do montażu bez osłony,
- długość minimalna L=80mm, 100mm
- stała czasowa do 10 sekund,

Czujnik temperatury zewnętrznej odpowiedni dla regulatora,

Przylgowy czujnik temperatury cyrkulacji c.w.u. odpowiedni dla danego regulatora,

Przetwornik ciśnienia z sygnałem 4-20 mA o zakresie pomiarowym 0-16 bar,

3.9.3 Zawory regulacyjne

- przelotowe kołnierzowe lub śrubunkowe z końcówkami do spawania (do Dn 32) zamontowane na przewodach zasilających sieciowych,
- ciśnienie robocze min 1,6 MPa,
- maksymalna temperatura pracy t_{max} do 150°C,
- czas przestawienia urządzenia wykonawczego (zestaw zawór + siłownik) od położenia zamkniętego do pełnego otwarcia i odwrotnie ≤ 45 sekund.

3.9.4. Siłowniki - napędy 3 punktowe

Siłowniki elektrohydrauliczne lub elektromechaniczne

- z funkcją zamykania awaryjnego
- napięcie zasilania 230 V,
- dopuszczalna temperatura czynnika wewnątrz rury nie mniej niż 130°C,

- dopuszczalna temperatura otoczenia do +50°C,

3.10 Regulator różnicy ciśnień i przepływu.

- maksymalna temperatura pracy tmax nie mniej niż 130°C, min. PN 16
- mierniczy spadek ciśnienia 0,2 bar
- połączenie kołnierzone lub śrubunkowe z końcówkami do spawania

Na regulatorze należy ustawić przepływ najbardziej niekorzystny (obliczeniowy w okresie zimowym lub letnim).

3.11 System wizualizacji pracy sieci i węzłów minimalne wymagania:

1. System wizualizacji powinien być oparty na obecnie stosowanej aplikacji ECL Comfort firmy Danfoss. Komunikacja z komputerowego systemu nadrzędnego zlokalizowanego siedzibie PUGK (nie dopuszcza się rozwiązań bazujących na serwerach zlokalizowanych poza siedzibą PUGK) z modemami centralnymi poszczególnych grup za pośrednictwem łączy internetowych, które zapewni zamawiający (zaleca się wykorzystanie istniejących już łączy). W przypadku braku możliwości założenia łączy stałego należy zaproponować rozwiązanie GSM.
2. Dane z węzła które powinny znaleźć się w systemie (minimum):
  - 2.1. Temp. zewnętrzna
  - 2.2. Temp. zasilania instalacji c.o.
  - 2.3. Temp. zadana instalacji c.o.
  - 2.4. Odchyłka regulacji c.o.
  - 2.5. Temp. powrotu sieciowego c.o.
  - 2.6. Ciśnienie inst. c.o.
  - 2.7. Nastawa zadanej temp. w pomieszczeniu dla dnia i nocy z możliwością zdalnego ustawiania
  - 2.8. Stan pracy zaworów regulacyjnych c.o.
  - 2.9. Stan pracy pomp c.o./c.w.u.
  - 2.10. Nr licznika ciepła
  - 2.11. Stan zużycia energii w GJ
  - 2.12. Temp. zasil. i powrotu licznika ciepła
  - 2.13. Przepływ chwilowy z licznika ciepła
  - 2.14. Moc chwilowa z licznika ciepła
  - 2.15. Objętość wody sieciowej w m³ z licznika ciepła
  - 2.16. Czas pracy licznika ciepła
  - 2.17. Moc maksymalna z licznika ciepła
  - 2.18. Błąd licznika ciepła
  - 2.19. Odczyt dodatkowych wejść impulsowych licznika ciepła
3. System wizualizacji powinien dawać dostęp do danych archiwalnych z możliwością intuicyjnego budowania wykresów w osi czasu o dowolnie konfigurowalnych zestawach wyświetlanych parametrów, ich kolorów oraz zakresach czasowych.
4. Dostęp do wizualizacji powinien być chroniony nazwami użytkowników i hasłami.
5. Zaproponowane rozwiązanie Wykonawca musi uzgodnić z Zamawiającym.

UWAGA:

Ostateczny układ wizualizacji i sterowania Wykonawca powinien uzgodnić z Zamawiającym.

4. Połączenia rur instalacyjnych węzła ciepłowniczego

4.1. Połączenia gwintowane

Połączenia gwintowane mogą być stosowane do przewodów z rur stalowych instalacyjnych typu średniego i ciężkiego przy ciśnieniu roboczym czynnika nie przekraczającym 1,0 MPa i temperaturze 115 °C, jak również z armaturą gwintowaną i przyrządami kontrolno-pomiarowymi. Gwinty na końcach rur winny być nacięte i odpowiadać odpowiedniej normie. Dokładność nacięcia sprawdza się poprzez nałożenie odpowiedniej złączki.

Połączenia gwintowane uszczelnia się za pomocą taśmy teflonowej, konopi lub odpowiedniej pasty.

4.2. Połączenia spawane

Połączenia spawane winny być wykonywane dla rurociągów ciśnieniowych. Spawanie i szczepienie rurociągów winny być wykonane przez spawaczy z odpowiednimi kwalifikacjami i uprawnieniami dozoru technicznego. Podczas spawania temperatura spawania nie powinna być mniejsza od zera. Dopuszcza się wykonywanie spawania rurociągów klasy 4 w temperaturze -5°C elementów ze stali niskostopowej i o zabezpieczonych złączach przed wpływem warunków atmosferycznych i przed szybkim stygnięciem.

Przy spawaniu stali stopowych skłonnych do hartowania się elementów o dużej grubości należy stosować technologię z podgrzewem wstępnym i dogrzewaniem.

4.3. Połączenia zaciskane

Stal nierdzewna

Połączenie zaciskowe powstaje przez zaprasowanie specjalną zaciskarką złączki na rurze ze stali nierdzewnej. Finalnie otrzymuje się szczelne i nierozłączne połączenie. O wytrzymałości połączeń świadczą kontury zaprasowań i głębokość wsunięcia rur w złączki. Instalacja ze stali nierdzewnej jest w pełni wolna od zagrożenia pożarowego, gdyż łączona jest na zimno.

5. Montaż

5.1 Montaż rurociągów

- rurociągi stalowe czarne łączone będą przez spawanie,
- rurociągi stalowe ocynkowane łączone będą przez gwintowanie,
- rurociągi ze stali nierdzewnej łączone będą przez zaciskanie,
- przed układaniem przewodów należy sprawdzić, czy elementy przewidziane do zamontowania nie posiadają uszkodzeń mechanicznych oraz czy w przewodach nie ma zanieczyszczeń. Rur pękniętych lub w inny sposób uszkodzonych nie wolno używać,
- rurociągi należy montować na wspornikach lub uchwytach tak, aby nie obciążały króćców przyłączeniowych do armatury,
- powrotny rurociąg c.o. powinien znajdować się nie niżej niż 30 cm nad podłogą,
- przewody w miejscach przejścia należy prowadzić na wysokości min. 2,0 m licząc od spodu izolacji cieplnej.

5.2 Montaż urządzeń

- urządzenia powinny być montowane w miejscu określonym w projekcie, zgodnie z zaleceniami zamieszczonymi w instrukcjach montażu i obsługi,
- urządzenia powinny być montowane w taki sposób, aby ich ciężar nie był przenoszony na rurociągi,
- wymienniki ciepła należy montować za pomocą połączeń rozłącznych od strony sieci ciepłowniczej i instalacji,
- pompy powinny być zamontowane w sposób zabezpieczający przed przenoszeniem drgań na konstrukcję budynku i instalację. W zestawach wielopompowych równoległych między króćcem tłocznym pompy a zaworem odcinającym powinien być zamontowany zawór

- zwrotny. Na króćcach ssawnym i tłocznym pomp lub na rozdzielaczach należy zamontować manometry,
- odmulniki i filtry należy instalować na rurociągu zasilającym z sieci ciepłowniczej przed elementem redukującym parametry nośnika ciepła dla węzłów bezpośrednich i wymiennikowych oraz na rurociągu powrotnym z instalacji centralnego ogrzewania.
  - w celu umożliwienia oczyszczenia, remontu lub wymiany odmulnika i filtra należy zapewnić możliwość wyłączenia ich za pomocą zaworów odcinających,
  - zastosowane urządzenia muszą posiadać aktualny certyfikat na znak bezpieczeństwa lub deklarację zgodności,
  - płukanie próby i rozruch instalacji oraz urządzeń wykonać zgodnie z „Wytycznymi technicznymi wykonania i odbioru” t II oraz DTR urządzeń w obecności wykonawcy i użytkownika,
  - instalacje przewidziane w projekcie zabezpieczające prace węzła ciepłowniczego muszą być sprawne i okresowo poddawane przeglądom i konserwacji,
  - na ssaniu i tłoczeniu pomp należy zamontować manometry,
  - zastosowane urządzenia muszą posiadać aktualny certyfikat na znak bezpieczeństwa lub deklarację zgodności.

5.3 Montaż armatury

- przed zamontowaniem armatury należy sprawdzić czy na korpusie nie występują widoczne pory, pęknięcia lub inne uszkodzenia i czy armatura jest wewnątrz czysta,
- armaturę zaporową należy ustawiać tak, aby kierunek strzałki na korpusie był zgodny z kierunkiem przepływu czynnika w przewodzie,
- armatura i osprzęt powinny być montowane tak, aby ich ciężar nie był przenoszony na rurociągi,
- aparaturę kontrolno-pomiarową należy montować po uprzednim sprawdzeniu prawidłowości działania, w miejscach łatwo dostępnych i w sposób zabezpieczający przed przypadkowym jej uszkodzeniem.

5.4 Zabezpieczenie antykorozyjne

- po wykonaniu prób wszystkie rurociągi należy zabezpieczyć przed korozją.
- zgodnie z metodami podanymi w PN-70/H-97051 „Przygotowanie powierzchni stali, staliwa, żeliwa do malowania. Ogólne wytyczne”, podłoże należy przygotować do malowania poprzez oczyszczenie do osiągnięcia drugiego stopnia czystości wg PN-70/H-97050 „Ochrona przed korozją. Wzorce jakości przygotowania powierzchni stali do malowania”,
- z uwagi na zawartość w farbach palnych i toksycznych składników, podczas malowania należy przestrzegać obowiązujące przepisy p. poz. i bhp, szczególnie przy pracy w pomieszczeniach zamkniętych.

5.5 Wykonanie izolacji ciepłochronnej

- Rurociągi poza węzłem kompaktowym zaizolować należy otulinami termoizolacyjnymi z płaszczem ochronnym,
- Roboty izolacyjne należy rozpocząć po zakończeniu montażu urządzenia lub odcinka rurociągu, przeprowadzeniu próby szczelności i wykonaniu zabezpieczenia antykorozyjnego powierzchni przeznaczonych do zaizolowania oraz po potwierdzeniu prawidłowości wykonania powyższych robót protokołem odbioru.
- Rurociągi poza węzłem kompaktowym należy zaizolować otulinami termoizolacyjnymi z płaszczem ochronnym o grubościach podanych w poniższych tabelach

Minimalne grubości izolacji na przewodach sieci ciepłowniczej, instalacji centralnego ogrzewania w pomieszczeniach z temperaturą obliczeniową $t > 12^{\circ}\text{C}$.

Średnica nominalna rurociągu DN	Grubość obliczeniowej warstwy izolacji (mm) przy temperaturze przesyłanego czynnika			
	Sieć 130/70 °C zasilanie	Sieć 130/70 °C powrót	Inst. c.o. 90/70 °C zasilanie	Inst. c.o. 90/70 °C powrót
25	30	30	20	20
32	35	35	25	25
40	40	40	25	25
50	40	40	25	25
65	45	45	30	30
80	50	50	35	35
100	55	55	40	40
125	60	60	45	45
150	75	75	60	60
200	85	85	65	65
250	85	85	70	70

- Rurociągi instalacji wody zimnej: izolacja cieplna o grubości 10 mm (zabezpieczenie przed wykraplaniem)
- Otuliny termoizolacyjne powinny być nałożone na styk i powinny ściśle przylegać do powierzchni izolowanej. W przypadku wykonywania izolacji wielowarstwowej, styki poprzeczne i wzdłużne elementów następnej warstwy nie powinny pokrywać odpowiednich styków elementów warstwy dolnej,
- Powierzchnia, na której jest wykonywana izolacja cieplna powinna być czysta i sucha. Nie dopuszcza się wykonywania izolacji cieplnej na powierzchniach zanieczyszczonych ziemią, cementem, smarami itp. oraz na powierzchniach z niecałkowicie wyschniętą lub uszkodzoną powłoką antykorozyjną,
- Wszystkie prace izolacyjne mogą być prowadzone przy użyciu konwencjonalnych narzędzi,
- Rurociągi oznakować wg normy PN-70/M-01270 przez malowanie pasków identyfikacyjnych i kierunku przepływu.

6. Sprzęt

Wykonawca jest zobowiązany do używania jedynie takiego sprzętu, który nie spowoduje niekorzystnego wpływu na jakość wykonywanych robót. Sprzęt używany do robót powinien być zgodny z ofertą Wykonawcy i powinien odpowiadać pod względem typów i ilości zaakceptowanym przez Inżyniera.

Jeżeli dokumentacja projektowa lub SST przewidują możliwość wariantowego użycia sprzętu przy wykonywanych robotach, Wykonawca powiadomi Inżyniera o swoim zamiarze wyboru i uzyska jego akceptację przed użyciem sprzętu. Wybrany sprzęt, po akceptacji Inżyniera, nie może być później zmieniany bez jego zgody.

Jakikolwiek sprzęt, maszyny, urządzenia i narzędzia nie gwarantujące zachowania warunków umowy, zostaną przez Inżyniera zdyskwalifikowane i nie dopuszczone do robót.

7. Transport

Wykonawca zobowiązany jest do stosowania takich środków transportu, które pozwolą uniknąć uszkodzeń i odkształceń przewożonych materiałów. Materiały na budowę powinny być przewożone zgodnie z przepisami ruchu drogowego oraz BHP.

Rodzaj oraz liczba środków transportu, powinna gwarantować prowadzenie robót zgodnie z zasadami zawartymi w Dokumentacji Projektowej, ST i wskazaniem Inspektora Nadzoru, oraz w terminie przewidzianym w kontrakcie.

Transport urządzeń może odbywać się dowolnymi środkami transportu (najlepiej krytymi).

W czasie transportu powinny być zabezpieczone przed nadmiernymi wstrząsami oraz przed możliwością uszkodzeń i zanieczyszczeń. Przenoszenie urządzeń powinno być realizowane w zależności od ich ciężaru ręcznie lub z użyciem podnośnika, z zachowaniem wymogów przepisów BHP. Urządzenia powinny być przechowywane w pomieszczeniach suchych, w sposób zabezpieczający przed działaniem wpływów atmosferycznych i innymi czynnikami działającymi korodująco. Na czas składowania i transportu należy krótko zabezpieczyć przed dostaniem się zanieczyszczeń do wnętrza poprzez wyposażenie króćców w odpowiednie zaślepki.

Wodomierze i armatura specjalna do automatycznej regulacji powinna być dostarczona w oryginalnych opakowaniach producenta. W czasie transportu i podczas przechowywania powinny być zabezpieczone przed drganiami a szczególnie przed wstrząsami.

Materiały przeznaczone do wykonania izolacji cieplnych powinny być przewożone krytymi środkami transportu w sposób zabezpieczający je przed zawilgoceniem, zanieczyszczeniem i zniszczeniem. Wyroby i materiały stosowane do wykonywania izolacji cieplnych należy przechowywać w pomieszczeniach krytych i suchych. Należy unikać dłuższego działania promieni słonecznych na otuliny w powłokach PCW, ponieważ materiał ten nie jest odporny na promieniowanie ultrafioletowe. Materiały przeznaczone do wykonania izolacji ciepłochronnej powinny mieć płaszczyzny i krawędzie nie uszkodzone, a odchyłki ich wymiarów w stosunku do nominalnych wymiarów produkcyjnych powinny zawierać się w granicach tolerancji określonej w odpowiednich normach przedmiotowych.

8. Wykonanie robót

8.1 Wymagania ogólne

Wykonawca przedstawi Zamawiającemu do akceptacji projekt organizacji i harmonogram robót uwzględniający wszystkie warunki, w jakich będą wykonywane węzły ciepłownicze.

8.2 Roboty demontażowe

Roboty demontażowe w poszczególnych węzłach opisane są w projektach technicznych.

Wymagania odnośnie robót demontażowych:

- demontaż rurociągów i urządzeń w węźle cieplnym wykonywany będzie bez odzysku elementów (z wyjątkiem urządzeń, które w dokumentacji projektowej zostały opisane jako urządzenia do wykorzystania),
- przed demontażem urządzeń zasilanych energią elektryczną należy odłączyć zasilanie w szafkach i skrzynkach rozdzielczych,
- przed przystąpieniem do demontażu zaizolowanych przewodów i urządzeń należy zdemontować izolację wykonaną z wełny mineralnej w płaszczu gipsowo – klejowym,

8.3 Roboty przygotowawcze

Przed przystąpieniem do robót wykonywania węzła cieplnego należy mieć przygotowane czyste podłoże betonowe. Przed przystąpieniem do robót wykonywania wentylacji należy uzupełnić tynki na ścianach pomieszczenia.

8.4 Ogólne prace budowlano – montażowe

Prace budowlano-montażowe w poszczególnych węzłach opisano w projektach technicznych.

Dotyczą one m.in.:

- wykonania oświetlenia elektrycznego, gniazda wtykowego, podlicznika elektrycznego,
- wykonania wentylacji nawiewnej i wywiewnej pomieszczeń węzła cieplnego,
- wyrównania ścian i stropów, a następnie pomalowania,
- wyrównania posadzki za pomocą szlichty cementowej,
- wykonania kanalizacji

9. Kontrola jakości robót, badania i odbiór

9.1 Kontrola jakości

Kontrola jakości robót powinna być przeprowadzona w czasie wszystkich faz robót zgodnie z wymaganiami Polskich Norm i Warunkami technicznymi wykonania i odbioru robót budowlanych część E Roboty instalacyjne sanitarne: węzły ciepłownicze, instalacje grzewcze.

Każda dostarczona partia materiałów powinna być zaopatrzona w świadectwo kontroli jakości producenta.

Wyniki przeprowadzonych badań należy uznać za dodatnie, jeżeli wszystkie wymagania z danej fazy robót zostały spełnione. Jeśli którekolwiek z wymagań nie zostało spełnione, należy daną fazę robót uznać za niezgodną z wymaganiami normy i po wykonaniu poprawek przeprowadzić badanie ponownie.

9.2 Badanie i odbiór

Badania odbiorcze węzła powinny być prowadzone w zakresie i według metodyki określonej PN-B-02423 z podziałem na badania przy odbiorach częściowych i odbiorze końcowym. Ponieważ norma nie precyzuje metodyki niektórych badań istotnych dla oceny wykonawstwa i funkcjonowania węzła, w Warunkach Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych część E Roboty instalacyjne: Węzły ciepłownicze uszczegółowiono zakres niektórych badań obejmujących m.in.:

- badania szczelności węzła w stanie zimnym, które należy przeprowadzić przy zamkniętej i zaślepionej głównej armaturze odcinającej węzeł od źródła ciepła i instalacji odbiorczych, kolejno dla każdego wydzielonego obiegu funkcyjnego,
- w przypadku, gdy dwa obiegi funkcjonalne oddzielone są od siebie urządzeniem o dopuszczalnej różnicy ciśnienia mniejszej niż ciśnienie próbne, badanie szczelności dla tych obiegów należy przeprowadzić jednocześnie tak, aby dopuszczalna różnica ciśnienia dla tego urządzenia nie została przekroczona,
- próby szczelności na zimno po stronie wody grzejnej ze źródła ciepła powinna być przeprowadzona dla ciśnienia próbnego, którego wartość powinna być określona przez projektanta,
- próby szczelności na zimno po stronie czynników ogrzewanych zasilających instalacje c.o., c.w.u., powinny być przeprowadzane dla ciśnienia próbnego określonego dla tych instalacji (przez projektanta),
- badania zaworów bezpieczeństwa.

Badania węzła w stanie gorącym, podczas ruchu próbnego, powinny obejmować m.in.:

- badanie przepływu czynnika grzejącego przez poszczególne funkcje węzła,
- badanie wymienników ciepła przez pomiar temperatury na dopływie i wypływie czynnika grzejącego i ogrzewanego,

- badanie działania zabezpieczeń termicznych instalacji o ograniczonej odporności termicznej poprzez spowodowanie kontrolowanego wzrostu temperatury wody wpływającej do instalacji odbiorczej i obserwację zadziałania i utrzymania stanu zabezpieczenia,
- badanie regulatora różnicy ciśnienia w oparciu o odczyty ciśnienia na manometrach umiejscowionych w pobliżu punktów impulsowych regulatora,
- badania zaworów redukcyjnych poprzez wymuszenie zmian przepływu czynnika grzejnego i cykliczne odczyty ciśnienia za zaworem redukcyjnym,
- badanie działania urządzeń automatycznej regulacji poszczególnych funkcji węzła poprzez cykliczne odczyty i rejestrację, w określonych przedziałach czasowych, temperatury zasilania poszczególnych instalacji,
- pożądaną metodą badania działania urządzeń automatycznej regulacji jest automatyczna rejestracja ciągła temperatury w wybranych punktach obiegów funkcyjnych węzła,
- badanie działania regulacji ręcznej (awaryjnej) zaworów regulacyjnych z siłownikami elektrycznymi.

Odbiory częściowe węzła powinny obejmować m.in.: pomieszczenie, elementy i urządzenia których badania nie mogą być przeprowadzone przy odbiorze końcowym, lub wykonane prace, jeśli dalsze roboty w tym zakresie będą wykonywane przez inne osoby (firmę).

Protokoły wykonanych badań odbiorczych powinny stanowić załącznik do końcowego protokołu odbioru węzła.

Węzeł ciepłowniczy powinien być przedstawiony do odbioru po spełnieniu określonych warunków, w tym m.in.:

- zakończeniu wszystkich robót montażowych,
- wypłukaniu, napełnieniu wodą i odpowietrzeniu wszystkich obiegów funkcyjnych,
- dokonaniu badań odbiorczych, z których wszystkie zakończyły się wynikiem pozytywnym,
- zakończeniu uruchamiania węzła obejmującego w szczególności regulację montażową oraz badania na gorąco w ruchu ciągłym, podczas którego źródło ciepła zasilające węzeł zapewniało założone parametry czynnika grzejnego,
- z pozytywnym wynikiem zakończono ruch próbny.

W zakresie odbioru technicznego należy:

- sprawdzić zgodność wykonania węzła z projektem technicznym i powykonawczym,
- sprawdzić zgodność wykonania węzła z wymaganiami odniesionymi w projekcie do odpowiednich punktów WTWiORB, a w przypadku odstępstw, sprawdzić w dzienniku budowy uzasadnienie konieczności ich wprowadzenia,
- sprawdzić protokoły odbiorów częściowych,
- sprawdzić protokoły zawierające wyniki badań odbiorczych,
- uruchomić instalację węzła i sprawdzić osiągnięte parametry obliczeniowe.

Przy końcowym odbiorze technicznym węzła powinny być przedstawione następujące dokumenty:

- projekt techniczny powykonawczy węzła z naniesionymi zmianami i uzupełnieniami dokonanymi w czasie budowy,
- dziennik budowy,
- potwierdzenie zgodności wykonania węzła z projektem technicznym, warunkami pozwolenia na budowę i przepisami,
- obmiary powykonawcze,
- protokoły odbiorów częściowych,
- protokoły badań odbiorczych,
- dokumenty dopuszczające do obrotu i stosowania w budownictwie wyrobów wykorzystanych do wykonania węzła,

- dokumenty wymagane dla urządzeń podlegających odbiorom dozoru technicznego,
- instrukcje obsługi i gwarancja dla wbudowanych wyrobów,
- instrukcja obsługi węzła ciepłowniczego.

10. Przepisy związane

PN-H-74200:1998	Rury stalowe ze szwem, gwintowane.
PN-EN 13480-1:2005	Rurociągi przemysłowe metalowe. Część 1 Postanowienia ogólne
PN-EN 13480-2:2005	Rurociągi przemysłowe metalowe. Część 2 Materiały
PN-EN 10224:2006	Rury i złączki ze stali niestopowej do transportu wody i innych płynów wodnych - Warunki techniczne dostawy
PN-ISO 6761:1996	Rury stalowe. Przygotowanie rur i kształtek do spawania.
PN-EN 10312	Rury ze szwem ze stali odpornej na korozję do transportu płynów wodnych łącznie z wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Warunki techniczne dostawy
PN-EN 10217-7:2014-12	Rury stalowe ze szwem do zastosowań ciśnieniowych -- Warunki techniczne dostawy -- Część 7: Rury ze stali odpornych na korozję
PN-B-01421:1990	Ciepłownictwo. Terminologia.
PN-B-02414:1999	Ogrzewnictwo i ciepłownictwo. Zabezpieczenie ogrzewań wodnych systemu zamkniętego z naczyniami zbiorczymi przeponowymi. Wymagania.
PN-B-02420:1991	Ogrzewnictwo – Odpowietrzenie instalacji ogrzewań wodnych
PN-H-97051:1970	Ochrona przed korozją. Przygotowanie powierzchni stali, staliwa i żeliwa do malowania. Ogólne wytyczne.
PN-B-02423:1999	Ciepłownictwo. Węzły ciepłownicze. Wymagania i badania przy odbiorze.
PN-N-53820:1985	Termometry przemysłowe. Wymagania i badania.
PN-M-74001:1992	Armatura przemysłowa. Ogólne wymagania i badania.
PN-EN ISO 6708:1998	Elementy rurociągów. Definicja i dobór DN (wymiaru nominalnego)
PN-H-02650:1989	Armatura i rurociągi. Ciśnienia i temperatury.
PN-N-01270-01:1970	Wytyczne znakowania rurociągów. Postanowienia ogólne.
PN-N-01270-03:1970	Wytyczne znakowania rurociągów. Kod barw rozpoznawczych dla przesyłanych czynników.
PN-N-01270-04:1970	Wytyczne znakowania rurociągów. Podstawowe wymagania.
BN-66/2215-01	Oprawy termometrów przemysłowych szklanych prostych i kątowych 90°
Dz. U. z 18 września 2015r poz. 1422.	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie

